

Inhoud

Inleiding 11

ANNEKE POLMAN — ‘Ik was in haar ogen alleen maar
die patiënt’ 17

VINCENT BIJLO — ‘We zijn nog wel het bangst voor de
angst voor de angst’ 23

DOMINIQUE HAIJTEMA — ‘Ik moest leren om een
niemand te zijn’ 29

RINDERT KROMHOUT — ‘Hulp zoeken? Ik wilde het
zélf oplossen’ 35

STEF KREYMBORG — ‘Achteraf ga je nadenken: ben ik
wel zo onafhankelijk?’ 41

JOS DE BLOK — ‘De cijfers besprak ik met iedereen,
mijn emoties met niemand’ 47

BART VAN ZELST — ‘Topsport kon ik na het fatale
ongeluk wel vergeten’ 53

MINIE WIEGMAN — ‘Het liefst was ik tot mijn
honderdste doorgegaan’ 59

WILBERT VAN WAES — ‘De kracht die loskwam was
niet meer te stoppen’ 65

- BAS VAN TEYLINGEN — 'Ik heb mezelf jarenlang
verdoofd' 71
- RUTGER MOLENKAMP — 'Heel gek, maar de
afwezigheid van gevoel kun je voelen' 77
- JEFFREY VROEGOP — 'Ik wilde naar die gewonde
jongen toe, maar mijn benen deden het niet' 83
- FLORIS VENNEMAN — 'De laatste keer naar de zaak
voelde zo eenzaam' 89
- GEERT BROERTJES — 'Ik had niet het gevoel dat ik
hieraan dood zou gaan' 95
- MARINA MILENKOVIĆ — 'Ik moest mijn grote liefde
verliezen om kinderen te krijgen' 101
- HASSAN EL RAHAUI — 'Ik wist: op deze school kom ik
nooit uit de ellende' 107
- HENK TIGELAAR — 'Ik had aanzien en opeens was dat
er niet meer' 113
- JANKE VERHAGEN — 'De onwaarschijnlijkheid van
zijn dood beïnvloedt de verwerking van mijn
verlies' 119
- JERRY HELMERS — 'Ik was zo ongelukkig. Maar mijn
vader was degene die ziek was' 125
- FRITS SPITS — 'Het gevoel van machteloosheid is met
geen pen te beschrijven' 131
- JORD CUIPER — 'Niet de bacterie, maar ik was
destructief' 137
- CAROLINA TRUJILLO — 'Ik kan geen uitgeverij meer
zien' 143
- MAARTJE LUTE — 'De echo voelde al als een
doodvonnis' 149
- MARJOLEIN IN 'T VELD — 'Hij lag daar maar alleen.
Die eenzaamheid vind ik zo erg' 155
- HARALD BERKHOUT — 'Ik heb gerechtigheid gezocht
en niet gekregen' 161

- MAYA LIEVEGOED — ‘Mijn angst als kind om
verlaten te worden maakt mij nu een betere
ondernemer’ 167
- ADJIEDJ BAKAS — ‘Mijn moeder klaagde nooit. Dat
heb ik van haar geleerd’ 173
- MAARTJE VAN EGMOND — ‘Als de kinderen naar bed
waren, mocht ik verdrietig zijn’ 179
- OTTO VAN VEEN — ‘Ik voelde me aangeschoten
wild’ 185
- MONIEK MIEDEMA — ‘Om opnieuw te beginnen moet
je kunnen loslaten’ 191
- MICHIEL SCHOLTES — ‘Ik moest kiezen, maar kon het
niet’ 197
- WINNIE MEIJER — ‘Opeens hoorde ik iemand huilen.
Ik bleek het zelf te zijn’ 203
- GENEVIÈVE WALDMANN — ‘Door samen te rouwen
vallen schuttingen weg’ 209
- PETER BOSWINKEL — ‘Kom maar naar huis. We
hebben een brandje gehad’ 215
- ESTHER TEEUW — ‘Wacht even, dus ik hoef helemaal
niet zestig uur te werken?’ 221
- HANS WOPEREIS — ‘Ik vroeg hem: wat kun je nou nog
met zo’n hand?’ 227
- AZADEH SANAEE — ‘Nederland is vrijheid. Mijn
droom is om er te mogen blijven’ 233
- MIKE VRIJDAG — ‘Apetrots was ik op alles wat uit
onze keuken kwam’ 239
- JOHANNETTE ZOMER — ‘Dat die jong-en-sexykaart
werd gespeeld, schoffelde me onderuit’ 245
- AGLAIA BOUMA — ‘Nu ben ik dus weggerend voor
een vlieg, zei ik tegen mezelf’ 251

Leren van tegenslag – verhalen over ongeluk en veerkracht

Voorjaar 2019. Mijn eerste interview voor de rubriek ‘Tegenslag’, in *Het Financieele Dagblad*. Een zonovergoten donderdagochtend in een Bunnikse achtertuin, op bezoek bij cabaretier Vincent Bijlo. De fotograaf zou ook komen, want dat was hoe ze het deden bij het *FD*. Het leek me niets, maar dat wilde ik niet meteen zeggen. Ik dacht aan de journalistieke gesprekken over zware onderwerpen die ik in de loop van mijn leven had gevoerd. Opperste concentratie, wederzijdse aandacht en niet gestoord worden waren daarbij van wezenlijk belang geweest. Voor mij althans.

Waarom zou ik dat nu veranderen?

Met de journalisten Linda Huijsmans en Grieteke Meerman vormde ik het freelanceteam voor ‘Tegenslag’. In Bunnik had ik een list verzonnen. Bijlo ontmoette ik rond koffietijd. De fotograaf had ik gevraagd eind van de ochtend te komen. Of-ie daar bezwaar tegen had? Allerminst, was het antwoord geweest, neem je tijd. Dat viel alvast mee.

Bijlo en ik praatten een paar uur tussen de bloesembomen. Eerst op de houten veranda, later in het gras. Het gesprek, over een wel heel structurele tegenslag, Bijlo's aangeboren blindheid, was een reis door zijn jeugd, studententijd en carrière – met veel omwegen en afdwalingen. Tegen twaalf stond Horn, de fotograaf, voor de deur. Een arsenaal aan apparatuur in zijn kielzog: koffers met statieven, lichtschermen en camera's. Tevreden klapte ik mijn aantekeningenboek dicht. Tijd voor nog een kop koffie. Eens kijken wat voor type die fotograaf was.

12 |

Bijlo en Horn hadden veel te bespreken. Er was wederzijdse belangstelling, verhalen over een gemeenschappelijke kennis, een fotograaf, vlogen heen en weer. Al snel pakte ik pen en papier er weer bij.

Sindsdien werken we als twee-eenheid, de fotograaf en ik: de aanwezigheid van een derde verandert de dynamiek van de gesprekken en kan daarmee voor nieuwe, andersoortige informatie zorgen. Mijn collega's herkennen dat. Net als zij vraag ik Horn tegenwoordig al eerder bij het gesprek te komen.

Het is bijzonder boeiend om in iemands geest te kruipen en zo gedetailleerd mogelijk de ervaring van een moeilijk moment weer te geven. Om vervolgens dóór te vragen over de wijze waarop hij of zij ermee omging en waarom. Om het gebeurde in een pakkende scène neer te zetten en met grove streken de lijnen van iemands karakter te schilderen, tussen de regels door. In zo'n duizend woorden.

Zeker na verloop van tijd, als er een scala aan ellende voorbijgekomen is: een afgebrand huis, een overleden geliefde, een onverwacht faillissement –

het zijn ongelijksoortige grootheden.

En toch: er beginnen zich patronen af te tekenen. Wat kenschetst de wijze waarop mensen hun tegenslagen te lijf gaan? Is daar iets over te zeggen? Een overeenkomst zit hem in het credo 'het leven gaat verder'. Zelfs na de grootste tegenslag: de dood van een dierbare. Sommigen maken als het ware van de nood een deugd, zoals Wilbert van Waes, die een autospiegel ontwierp om de dode hoek in vrachtwagens op te heffen nadat hij zijn zoon aan een verkeersongeluk had verloren.

De partner van Janke Verhagen kwam om bij een vergismoord. Zij geeft nu lezingen over haar ervaringen en hoopt zo vooral schoolkinderen te inspireren om op het rechte pad te blijven.

Marina Milenković werd noodgedwongen executeur omdat haar partner overleed en er niets geregeld was. Zo ging hun leven op een nieuwe manier door.

Anderen, zoals Hans Wopereis, die een deel van zijn eigen vingers afmaaide, leverde het verdiepte inzichten op.

Zijn verblijf van zeven jaar in een Franse cel deed zeezeiler Michiel Scholtes inzien dat je altijd een keuze hebt in hoe je naar de wereld kijkt.

Radioman Frits Spits verloor zijn vrouw en zocht zijn heil in taal: 'Zorgvuldig geformuleerde gedachten geven houvast. Wanneer je ze vastpakt, kun je verder.'

Carolina Trujillo brak met haar uitgever nadat die was vergeten haar boek in te sturen voor een grote prijs. Ze kocht alle overgebleven exemplaren terug. Die werden bij haar thuis afgeleverd. Er kwam een vrachtwagen van het Centraal Boekhuis haar straat in gereden, de chauffeur moest twee keer met zijn

steekwagen heen en weer. ‘Ik heb er maar een bed van gemaakt,’ zegt ze. ‘Ik slaap nu op mijn teleurstelling.’ Inmiddels werkt ze aan plan B: ze vertaalt haar werk in het Spaans. Dat had ze ‘zonder al het gedoe’ waarschijnlijk nooit gedaan.

Jeffrey Vroegop reed op een bermbom in Afghanistan. Hij had nooit kunnen bevroeden dat hij nog eens zou deelnemen aan een internationaal sportevenement voor gewonde militairen. Dat was een van de moeilijkste beslissingen uit zijn leven. ‘Want dan zou ik definitief moeten accepteren dat ik gehandicapt ben.’

14 |

De ondervraagden ontwikkelden tegenslagvaardigheid: veerkracht. De weerbaarheid die nodig is om verder te kunnen. Een aangepaste kijk op het leven is in bijna alle gevallen het resultaat.

Wat opvalt: geen van allen ziet om in wrok. Niet tegen ‘God’ die zomaar de dood zijn intrede laat doen, niet tegen veroorzakers van ellende of defecten in hun lichaam of geest. Iedereen gaat in meerdere of mindere mate door met dat wat hij of zij aan het doen was. Enkelen zetten een stapje terug of gooien het over een andere boeg.

Modeontwerper Marjolein in ’t Veld is extreem bang geweest om dierbaren te verliezen. Daaronder lag het peilloze verdriet om de zelfdoding van haar geliefde. Haar eigen modelabel herinnert haar er tegenwoordig aan om elke dag van het leven te genieten.

Allemaal dragen de geïnterviewden hun tegenslag bij zich als een litteken. De pijn heeft hen sterker gemaakt, of op zijn minst wijzer. Wat uit de gesprekken naar voren kwam, is hoopgevend genoeg om te melden: we blijken sterker dan we zelf denken.

Ten slotte is er de factor tijd.

Door tegenslag, door daarmee om te gaan, erover na te denken, neem je afstand, ben je beter in staat omstandigheden tegen het licht te houden, relativeer je de dagelijkse hectiek.

‘Achteraf blijkt tegenslag vaak juist iets positiefs,’ stelt Vincent Bijlo. Maya Lievegoed, directeur, beaamt dat: ‘Ik maak scenario’s. Stel mezelf altijd de vraag: waar kan het misgaan? Dit ontstond tijdens de zoektocht naar controle in mijn jeugd: mijn ouders die mij verlieten, mijn zus die gehandicapt bleek, de angst om niet goed genoeg te zijn voor onze pleegouders en weer terug te moeten naar het kindertehuis. Daar pluk ik nu de vruchten van.’

| 15

Ik vind de conclusies van de ondervraagden inspirerend. Niet opzichtig, evenmin betweterig, maar duidelijk doorvoeld. Als mensen eenmaal ‘ja’ zeggen tegen hun deelname aan de rubriek zijn ze eerlijk over zichzelf, over hun gevoelens, twijfels en intenties.

Daar leren wij als optekenaars iedere keer van bij.

Dat geldt eveneens voor de fotograaf onder ons. En voor u als lezer hopelijk ook.

Namens het Team Tegenslag,

EKE MANNINK

Anneke Polman werd aangereden door een graafmachine. Nu inspireert ze zichzelf en anderen om betekenis aan het leven te geven

Anneke Polman

‘Ik was in haar ogen alleen maar die patiënt’

Anneke Polman werd aangereden door een graafmachine. Ze voelde zich overgeleverd aan stroperig werkende zorg- en hulpsystemen: de herstelperiode deed haar meer pijn dan het ongeluk zelf.

| 17

Wanneer ze vertelt over het moment waarop de graafmachine over haar heen reed, voelt Anneke Polman haar linkerbeen opnieuw ‘vloeibaar’ worden. ‘Het rubber van de rupsbanden kan ik nog steeds ruiken,’ vertelt ze.

Ze had de bestuurder van het voertuig, die op die grijze middag in de herfst van 2018 een geultje aan het graven was bij haar in de straat, willen vragen of hij wist wie die vrachtwagen voor haar carport had geparkeerd. Eerst had ze gezwaaid en op een afstandje naar hem geroepen. Omdat ze geen reactie kreeg, besloot ze ernaartoe te lopen en op het raampje te tikken. Toen ze twee stappen verzette, reed de bestuurder in volle vaart naar achteren. ‘Ik gilde het uit,’ vertelt Polman. ‘Dat hoorde hij wel.’